

TEMAT : SĄDY I TRYBUNAŁY

ZAPOZNAJ SIĘ Z NOTATKĄ ORAZ ZAPAMIĘTAJ INFORMACJE NA TEMAT DZIAŁANIA SĄDÓW I TRYBUNAŁÓW W POLSCE

I. Konstytucyjne zasady działania sądów w Polsce

1. Zasada niezależności sądów

- są odrębną władzą państwową
- orzeczenia sądów nie mogą być zmieniane przez władzę wykonawczą i władzę ustawodawczą

2. Zasada niezawisłości sędziów

- a. sędziowie podlegają tylko konstytucji i ustawom
- b. sędziowie przy orzekaniu kierują się jedynie przepisami prawa i własnym sumieniem
- c. sędziowie są wolni od nacisków
- d. gwarancje niezawisłości sędziów:
 - immunitet sędziowski – zakaz zatrzymania i aresztowania bez zgody właściwego sądu
 - nieusuwalność z urzędu
 - apolityczność – zakaz przynależności do partii politycznych i związków zawodowych

3. Zasada jednolitości sądów

- każdy sąd wydaje wyroki w imieniu Rzeczypospolitej
- na całym obszarze Rzeczypospolitej obowiązuje taka sama struktura sądów

4. Zasada dwuinstancyjności postępowania sądowego – od każdej sprawy rozpatrzonej w sądzie pierwszej instancji musi istnieć możliwość odwołania się do sądu drugiej instancji

5. Udział obywateli w rozpatrywaniu spraw – jest realizowany przez instytucję ławnika niezawodowego członka składu orzekającego

II. Sądownictwo w Polsce

1. Sąd Najwyższy

- a. Sąd najwyższy to organ sądowy sprawujący nadzór nad działalnością sądów powszechnych i wojskowych
- b. skład:

- pierwszy prezes – mianowany przez prezydenta spośród kandydatów zgłoszonych przez Zgromadzenie Ogólne Sędziów Sądu Najwyższego
- prezesów czterech izb Sądu Najwyższego – powołuje ich prezydent na wniosek pierwszego prezesa Sądu Najwyższego
- sędziowie Sądu Najwyższego – powoływani są przez prezydenta na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa

c. Izby Sądu Najwyższego

- Izba Karna
- Izba Cywilna
- Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych
- Izba Wojskowa

d. najważniejsze funkcje Sądu Najwyższego

- rozpoznawanie kasacji wnoszonych od prawomocnych orzeczeń sądów odwoławczych
- interpretowanie przepisów prawnych
- udzielanie odpowiedzi na pytania prawne formułowane przez sądy
- stwierdzanie ważności
- wyborów do sejmu i senatu
- wyborów na prezydenta
- referendum ogólnokrajowego i konstytucyjnego

2. Sądy powszechne

a. rozstrzygają sprawy z zakresu prawa karnego, cywilnego, rodzinnego, prawa pracy oraz ubezpieczeń społecznych

b. hierarchia sądów powszechnych

- sądy rejonowe (przy sądach rejonowych funkcjonują sądy grodzkie, zajmujące się wykroczeniami)
- sądy okręgowe
- sądy apelacyjne

3. sądy administracyjne

a. zadania sądów administracyjnych:

- kontrola działania organów administracji publicznej
- rozstrzyganie sporów między organami samorządu a samorządem a jednostkami administracji państwowej
- rozstrzyganie sporów między obywatelami a jednostkami administracji
- orzekanie o zgodności z ustawami uchwał organów samorządu terytorialnego

b. sądy administracyjne są dwuinstancyjne

- Wojewódzki Sąd Administracyjny
- Naczelny Sąd Administracyjny

4. Sądy wojskowe

a. sądy wojskowe rozpatrują przestępstwa popełnione przez żołnierzy służby czynnej

b. sądy wojskowe są dwuinstancyjne

- wojskowe sądy garnizonowe
- wojskowe sądy okręgowe

5. Krajowa Rada Sądownictwa

a. KRS stoi na straży niezależności sądów i sędziów

b. najważniejsze zadania KRS

- rozpatrywanie kandydatur na sędziów i występowanie do prezydenta o powołanie sędziów Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, administracyjnych i wojskowych
- występowanie do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem o zbadanie zgodności z konstytucją aktów prawnych dotyczących niezależności sędziów i sądów
- występowanie z wnioskiem o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego wobec sędziów
- rozpatrywanie wniosków o przeniesienie sędziów stan spoczynku

c. skład:

- pierwszy prezes Sądu Najwyższego
- prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego
- minister sprawiedliwości
- osoba powołana przez prezydenta

- 15 członków wybranych spośród sędziów Sądu Najwyższego i innego rodzaju sądów
- 4 osoby wybrane przez parlament

III. Trybunały

1. Trybunał Konstytucyjny

a. Trybunał Konstytucyjny składa się z 15 sędziów wybieranych przez sejm na 9-letnią kadencję

b. organy Trybunału Konstytucyjnego

– prezesa Trybunału Konstytucyjnego – powoływany przez prezydenta

– Zgromadzenie Ogólne

c. Funkcje Trybunału Konstytucyjnego

– orzeka o zgodności ustaw i umów międzynarodowych z konstytucją na wniosek: prezydenta, marszałka sejmu, marszałka senatu, prezesa Rady Ministrów, co najmniej 50 posłów lub 30 senatorów, pierwszego prezesa Sądu Najwyższego, Prokuratora Generalnego, prezesa Najwyższej Izby Kontroli i Rzecznika Praw Obywatelskich

– orzeka o zgodności ustaw z ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi

– rozpatruje skargi konstytucyjne

– rozstrzyga spory konstytucyjne między centralnymi organami państwa

– orzeka o zaistnieniu tymczasowej przeszkody w sprawowaniu urzędu przez prezydenta

2. Trybunał Stanu

a. Trybunał Stanu jest organem sądowym, który sędzi najwyższych urzędników państwowych

b. skład:

– przewodniczący – przewodniczącym jest Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego

– dwóch zastępców

– 16 członków wybieranych przez sejm na czas jego kadencji

c. Trybunał Stanu sędzi:

– prezydenta za naruszenie konstytucji, ustaw oraz za przestępstwa pospolite

– członków Rady Ministrów za naruszenie konstytucji, ustaw oraz za przestępstwa popełnione w związku z zajmowanym stanowiskiem

– prezesów Narodowego Banku Polskiego, Najwyższej Izby Kontroli oraz członków Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji za naruszenie konstytucji i ustaw

– posłów i senatorów za naruszenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej, wiążącej się z czerpaniem korzyści z majątku Skarbu Państwa lub samorządu terytorialnego